

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

HOÀNG VĂN HUÂN

TÌNH HÌNH NHIỄM SÁN LÁ GAN *FASCIOLA SPP.* Ở TRÂU, BÒ TẠI
TỈNH TUYÊN QUANG, NGHIÊN CỨU SỰ PHÁT TRIỂN
CỦA TRÚNG, ẤU TRÙNG SÁN LÁ GAN
Ở NGOẠI CẢNH VÀ TRONG KÝ CHỦ TRUNG GIAN

Chuyên ngành: Thú Y

Mã số: 60 64 01 01

LUẬN VĂN THẠC SĨ THÚ Y

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS. Nguyễn Thị Kim Lan

THÁI NGUYÊN - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi và NCS. Phạm Diệu Thùy dưới sự hướng dẫn của GS. TS. Nguyễn Thị Kim Lan. Số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực và chưa hề sử dụng để bảo vệ trong một học vị nào. Các thông tin trình bày trong luận văn này đã được ghi rõ nguồn gốc.

Tác giả

Hoàng Văn Huân

LỜI CẢM ƠN

Sau quá trình học tập tại trường và sau một năm thực hiện đề tài tại cơ sở, đến nay tôi đã hoàn thành bản luận văn tốt nghiệp. Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành và sâu sắc tới Ban Giám hiệu Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên, Phòng Quản lý đào tạo Sau đại học, Ban Chủ nhiệm khoa Chăn nuôi - Thú y, Bộ môn Bệnh động vật, Bộ môn Dược lý và Vệ sinh an toàn thực phẩm, các thầy cô giáo đã tận tình hướng dẫn, động viên và tạo mọi điều kiện thuận lợi cho tôi trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu tại trường.

Đặc biệt, tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới cô giáo GS.TS Nguyễn Thị Kim Lan, người đã trực tiếp hướng dẫn và NCS. Phạm Diệu thủy đã giúp đỡ tôi hoàn thành bản luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban lãnh đạo uỷ ban nhân dân, Trạm thú y và nhân dân các huyện Hàm Yên, Yên Sơn và Thành phố Tuyên Quang đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong thời gian triển khai đề tài tại địa phương.

Tôi xin chân thành cảm ơn các em sinh viên khoá 40, chuyên ngành Chăn nuôi thú y và Thú y đã tham gia và hỗ trợ tôi thực hiện thành công đề tài này.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới gia đình, bạn bè đồng nghiệp đã động viên và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu.

Thái Nguyên, tháng 09 năm 2013

Học viên

Hoàng Văn Huân

DANH MỤC CÁC CỤM TỪ VIẾT TẮT

- a, b, c : Là các chữ cái để phân hạng trong thống kê
- cs : Cộng sự
- F. : Fasciola
- L. : Lymnaea
- n : Dung lượng mẫu
- TN : Thí nghiệm
- TPTQ : Thành phố Tuyên Quang
- tr. : Trang
- TT : Thể trọng

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục đích của đề tài	2
3. Mục tiêu của đề tài	2
4. Ý nghĩa khoa học và ý nghĩa thực tiễn của đề tài	2
4.1. Ý nghĩa khoa học	2
4.2. Ý nghĩa thực tiễn	3
Chương 1 TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Cơ sở khoa học của đề tài	4
1.1.1. Vị trí của sán lá Fasciola trong hệ thống phân loại động vật học	4
1.1.2. Đặc điểm hình thái và cấu tạo của sán lá Fasciola.....	5
1.1.3. Vòng đời của sán lá Fasciola.....	6
1.1.4. Đặc điểm dịch tễ bệnh sán lá Fasciola.....	9
1.1.5. Bệnh lý và lâm sàng bệnh ở trâu, bò.....	15
1.1.5.1. Bệnh lý của bệnh sán lá gan trâu, bò:	15
1.1.5.2. Triệu chứng bệnh sán lá gan ở trâu, bò:.....	16
1.1.5.3. Bệnh tích của trâu, bò mắc bệnh sán lá gan:	17
1.1.6. Chẩn đoán bệnh do sán lá Fasciola gây ra	18
1.1.7. Phòng và trị bệnh	19
1.1.7.1. Phòng bệnh.....	19
1.1.7.2. Điều trị bệnh	20
1.2. Tình hình nghiên cứu trong và ngoài nước	21
1.2.1. Tình hình nghiên cứu trong nước	21
1.2.2. Tình hình nghiên cứu ở nước ngoài	23
Chương 2 NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	26

2.1. Đối tượng, thời gian, địa điểm nghiên cứu	26
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	26
2.1.2. Thời gian nghiên cứu	26
2.1.3. Địa điểm nghiên cứu	26
2.2. Vật liệu nghiên cứu	26
2.2.1. Mẫu nghiên cứu.....	26
2.2.2. Dụng cụ và hoá chất	26
2.3. Nội dung nghiên cứu	27
2.3.1. Thực trạng công tác vệ sinh thú y và phòng chống bệnh ký sinh trùng cho trâu, bò tại tỉnh Tuyên Quang.	27
2.3.2. Đặc điểm dịch tễ bệnh sán lá gan lớn ở trâu, bò.....	27
2.3.2.1. Tình hình nhiễm sán lá gan ở trâu và bò	27
2.3.2.2. Nghiên cứu sự ô nhiễm trứng và ấu trùng sán lá gan ở ngoại cảnh và trong ký chủ trung gian	27
2.3.2.3. Nghiên cứu về thời gian sống của trứng sán lá gan ở ngoại cảnh (khi chưa rơi vào môi trường nước).....	27
2.3.2.4. Nghiên cứu thời gian <i>Miracidium</i> thoát vỏ và thời gian tồn tại của <i>Miracidium</i> trong nước	28
2.3.2.5. Nghiên cứu thời gian phát triển của ấu trùng sán lá gan trong ốc – ký chủ trung gian	28
2.3.3. Đề xuất biện pháp phòng chống bệnh sán lá gan cho trâu, bò ở tỉnh Tuyên Quang	28
2.4. Phương pháp nghiên cứu.....	28
2.4.1. Phương pháp điều tra tình hình vệ sinh thú y và phòng chống bệnh sán lá gan cho trâu, bò ở tỉnh Tuyên Quang	28
2.4.2. Phương pháp nghiên cứu một số đặc điểm dịch tễ bệnh sán lá gan trâu, bò ở tỉnh Tuyên Quang	28

2.4.2.1. Nghiên cứu dịch tễ học bệnh sán lá gan ở trâu, bò: Sử dụng phương pháp dịch tễ học phân tích và dịch tễ học mô tả.	28
2.4.2.2. Quy định những yếu tố cần xác định liên quan đến tình hình nhiễm sán lá gan trâu, bò	28
2.4.2.3. Sơ đồ bố trí thu thập mẫu.....	29
2.4.2.4. Phương pháp xác định tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan trâu, bò qua xét nghiệm phân.	30
2.4.3. Phương pháp nghiên cứu trứng và ấu trùng sán lá gan ở ngoại cảnh và trong ký chủ trung gian	30
2.4.4. Nghiên cứu thời gian sống của trứng sán lá gan ở ngoại cảnh (khi không rơi vào môi trường nước).....	33
2.4.5. Nghiên cứu thời gian thoát vỏ và thời gian sống của <i>Miracidium</i> trong nước.....	35
2.4.6. Nghiên cứu về thời gian phát triển của ấu trùng sán lá gan trong ốc - ký chủ trung gian	37
2.4.7. Phương pháp xác định hiệu lực tẩy sán lá gan của thuốc Han - Dertil B và Bio - Alben	38
2.5. Phương pháp xử lý số liệu.....	39
Chương 3	40
KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN	40
3.1. Kết quả điều tra thực trạng công tác vệ sinh thú y và phòng chống bệnh giun, sán ở trâu, bò của tỉnh Tuyên Quang	40
3.2.1. Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan ở các địa phương	42
3.2.2. Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan theo lứa tuổi trâu, bò	45
3.2.3. Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan ở trâu, bò theo mùa vụ	47
3.2.4. Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan ở trâu, bò theo tính biệt	49

3.3. Nghiên cứu về trứng và ấu trùng sán lá gan ở ngoại cảnh và trong ký chủ trung gian.....	51
3.3.1. Sự ô nhiễm trứng sán lá gan ở chuồng trại nuôi trâu, bò	51
3.3.2. Sự ô nhiễm trứng sán lá gan trên bãi chăn thả trâu, bò (ở đất bề mặt, ở vũng nước trên bãi chăn).	54
3.3.3. Xác định loài ốc nước ngọt – ký chủ trung gian của sán lá gan gan và sự phân bố của chúng.....	55
3.3.4. Tỷ lệ nhiễm ấu trùng sán lá gan của ốc nước ngọt (nhiễm tự nhiên)	57
3.3.5. Tỷ lệ mẫu cỏ thủy sinh nhiễm <i>Adolescaria</i>	60
3.3.6.1. Thời gian sống của trứng sán lá gan trong phân trâu, bò.....	61
3.3.7. Nghiên cứu về thời gian thoát vỏ của <i>Miracidium</i> và thời gian sống của <i>Miracidium</i> trong nước	67
3.3.7.1. Thời gian <i>Miracidium</i> thoát vỏ trong nước (thí nghiệm trong mùa thu và mùa đông)	67
3.3.7.2. Thời gian <i>Miracidium</i> sống trong nước (khi không gặp ký chủ trung gian).....	71
3.3.8. Nghiên cứu thời gian phát triển của ấu trùng sán lá gan trong ký chủ trung gian.....	73
3.4. Xác định hiệu lực tẩy sán lá gan của 2 loại thuốc Han - Dertil B và Bio - Alben	77
3.5. Đề xuất biện pháp phòng chống bệnh sán lá gan cho trâu, bò ở tỉnh Tuyên Quang	78
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ.....	80
4.1. Kết luận	80
4.2. Đề nghị	81
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	82

DANH MỤC CÁC BẢNG

	<i>Trang</i>
Bảng 2.1: Sơ đồ bố trí thu thập mẫu	29
Bảng 3.1. Thực trạng công tác vệ sinh thú y và phòng chống bệnh giun, sán ở trâu, bò ở 3 huyện, thành của tỉnh Tuyên Quang	40
Bảng 3.2. Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan trên trâu,	42
Bảng 3.3: Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan theo lứa tuổi của trâu, bò nuôi tại tỉnh Tuyên Quang	45
Bảng 3.4. Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan theo mùa vụ ở trâu,	47
Bảng 3.5: Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan theo tính biệt ở trâu	49
Bảng 3.6: Tỷ lệ và cường độ nhiễm sán lá gan theo tính biệt ở bò	50
Bảng 3.7: Sự ô nhiễm trứng sán lá gan ở chuồng và khu vực xung quanh chuồng nuôi trâu	52
Bảng 3.8: Sự ô nhiễm trứng sán lá gan ở chuồng và	53
Bảng 3.9: Sự ô nhiễm trứng sán lá gan ở khu vực bãi chăn thả trâu, bò	55
Bảng 4.10: Sự phân bố các loài ốc – ký chủ trung gian của sán <i>Fasciola</i> ở ba địa phương của tỉnh Tuyên Quang	56
Bảng 3.11: Tỷ lệ các loài ốc nước ngọt – ký chủ trung gian của sán <i>Fasciola</i> tại ba địa phương của tỉnh Tuyên Quang	56
Bảng 3.12: Tỷ lệ nhiễm ấu trùng sán lá gan của ốc nước ngọt	58
Bảng 3.13: Tỷ lệ mẫu cỏ thủy sinh nhiễm <i>Adolescaria</i>	60
Bảng 3.14: Thời gian sống của trứng sán lá gan trong phân trâu, bò	62
Bảng 3.15: Thời gian sống của trứng sán lá gan trong đất	66
Bảng 3.16: Thời gian <i>Miracidium</i> thoát vỏ trong nước	69
Bảng 3.17: Thời gian tồn tại của <i>Miracidium</i> trong nước	72
Bảng 3.18: Thời gian hoàn thành các giai đoạn ấu trùng của sán lá gan	73
Bảng 3.19: Thời gian từ khi trứng sán lá gan vào môi trường nước đến khi hình thành <i>Adolescaria</i>	76
Bảng 3.20: Xác định hiệu lực tẩy sán lá gan của thuốc	77

DANH MỤC CÁC HÌNH

Trang

Hình 1.1: Sơ đồ vòng đời của sản lá gan	7
---	---